

DOPIŠ PRO TEBE

OHNIVÝ SLOUP.

6/81

Výsek ze vzpomínek židovského psychiatra Karla STERNA, v nichž popisuje svou cestu k víře a setkání s největším katolickým filosofem tohoto století, Jakubem MARITAINEM.

NEŽ JSEM UVĚŘIL ...

První francouzský Kanadán, s kterým jsem se blíže seznámil, byl Viktorin Voyer. Navštěvoval doplňovací kursy a poslouchal na universitě mé přednášky z psychiatrie. Dlouho jsme hovořili jen o psychiatrii. Doprovázel mě při vizitách v nemocnici. Nápadná mi byla jeho horlivost něčemu se naučit. Naše rozhovory se omezovaly jen na technické otázky. Ale jeho charakter na mě udělal dojem; bylo v něm něco zdravého, ryziho a přímého.

Jednou – po vizitě u stovek chronicky nemocných – začal náhle hovořit o TAJEMSTVÍ UTRPENÍ. Vyšvihli jsme se na vysokou okenní desku, odkud jsme viděli nekonečné řady postelí. Jeho slova zněla srdečně a o ideálech mluvil nadšeně – ba víc než nadšeně – jak to bývá u člověka v 26 letech i trochu sentimentálně. Ale přesto řekl několik velmi důležitých věcí a ty vzbudily mou pozornost. Vyložil jsem mu, co si sám o těchto věcech myslím a on se o sobě trochu rozhovořil. Zřejmě znal dobře moderní tomistickou filosofii a když zjistil, že máme společné zájmy, byl tak nadšen, že div nevypadnul z okna.

Později mi vypravoval o svém dětství, o rodině s deseti dětmi na statku v Quebecu; o životě svých lidí, životě těžké práce a bídy, o tom, jak mu během studií na universitě pomáhali. Vyprávěl i historii svých rodičů, nekonečné dějiny plné drobných,

tvrdých obětí všedního dne, které na sebe rodiče dobrovolně vzali. Bylo zvláštní, jaká radost a důvěra z něho vyzařovala. Někoho tlačí starosti dolů, někoho povznáší. Tuto rodinu starosti povznášely, jako v rodinách, v nichž je náboženství organickým základem života.

VZÁJEMNÉ POCHOPENÍ

Tím vším byl podivuhodně formován Viktorinův názor na život. Ať jsme mluvili o čemkoliv, pracovní otázce či o židech, o nacismu nebo o válce, vždycky mu jeho vřelá láska k bližnímu a jeho spravedlnost pomáhaly dostat se bez intelektuálních přemetů k jádru věci. Vysvětlil mi sociální, ekonomické a psychologické pozadí francouzsko-kanadského šovinismu, ale neospravedlňoval jej. Sám nebyl romantik ani reakcionář.

Velmi brzo se naše přátelství zpevnilo. Já – německý Žid – vytržený ze vzdálené země, duchovně prožívající prvních deset let po válce – a on, mladý muž z francouzsko-kanadské vesnice – a oba jsme mluvili stejnou řečí a mysleli stejnými myšlenkami. Zřejmě tu bylo něco dost mocného, aby překonalo sílu sociální, politické i biologické formace.

DALŠÍ KROKY

Snad ještě důrazněji se tato zkušenost opakovala, když jsem se já a moje žena seznámili s dvěma lidmi, kteří měli na náš další vývoj rozhodující vliv. Byl to JAKUB MARITAIN a DOROTHY DAY. Při povrchním pozorování by si člověk myslel, že tu jde o úplně rozdílné lidi. Zdálo se, že chce-li člověk pochopit Maritaina, musí rozumět Evropě, Paříži scholastiků a Paříži Picassa, vysoké buržoazii republiky a revoluční inteligenci východu, světu Vergilia ale i Jeana Cocteau – prostě tisícům nejružnějších prvků a odstínů, které, jak se zdá, charakterizují lidského ducha našeho století.

A teď Dorothy Day, vyrostlá v nonkonformistické rodině středního světa v kanadském středním západě!

Jak nesmírné protiklady! Tito dva lidé se zdáli být proti-
chůdní i v posledních závěrech. Vzдор tomu není těžké pochopit, proč měl být jejich vliv na náš život stejný a to tak mocně, že když si i dnes na to vzpomenu, mám pocit jednoty proudění duchů.

POZNÁVÁM MARITAINA

Poznat Maritaina jsem si přál už dávno. V Anglii jsem si

vymýšlel dlouhé dopisy, které bych mu byl rád napsal, ale nikdy jsem je nenapsal. Věřil jsem, že je-li v Církvě člověk, který zná odpovědi na mé otázky, musí to být jen on. Nikdo jiný nepochopil tak hluboce židovskou otázku. (*Maritainova manželka Raisa byla totiž neobyčejně inteligentní ruská židovka, která vyrostla v Paříži a pod vlivem Leona Bloye s manželem konvertovala ke katolické víře i se svou sestrou, budoucí sekretářkou Maritainovou.*) Z vlastní zkušenosti jistě rozuměl tisícům zákrutů našeho intelektu, výsledku našeho prožívání různých směrů, pseudovědy a Freudovým filosofickým spisům. Často jsem myslíval v Londýně na to, že našel-li tento muž zahradou omylů cestu ke sv. Tomáši, musí na sv. Tomáši něco být. Tento pocit jistoty se podobal oné jistotě, kterou má člověk, když ví, že »někdo tam byl už před ním«.

S Maritainem jsem se seznámil náhodou. Jednou jsem se mimochodem zmínil paní Langdonové, u které jsem našel první útočiště, o tom, že se zajímám o katolickou Církev a o tomismus a že měl na mě silný vliv Jakub Maritain. Řekla, že Maritain je právě v Americe a přijede za týden do Montrealu. A že se postará o to, abychom se spolu seznámili.

Dovedete si představit, co jsem v tom okamžiku cítil!

KONEČNĚ!

Za týden jsem se měl objevit v deset ráno v domě známé francouzsko-kanadské rodiny a tam se setkat se slavným mužem. Dům byl zařízen ve slohu zámožných domů z konce minulého století; obrovské místnosti, plné výklenků, před nimiž visely těžké sametové záclony, nádherně rámované olejomalby a sochy z alabastru.

Seděl jsem v jednom z výklenků, když se rozevřel sametový závěs a vstoupil Maritain, doprovázený paní domu. Představila nás a odešla. Protože tu nebyly dveře, jen závěsy, měl jsem jako malé dítě strach, že by někdo mohl slyšet naši rozmluvu, i když jsem neměl co tajit. Sedl jsem si těsně k němu a tiše jsem hovořil. Je zvláštní, že na jednotlivosti našeho rozhovoru si nemohu vzpomenout.

Krátce jsem mu vypověděl svoji historii. Sledoval mé vyprávění velmi pozorně. Mluvili jsme o reformovaném a ortodoxním židovstvu, o chassidismu, o Dostojevského Velkém inkvizitoru a o problému zla ve viditelné Církvě.

Vyprávěl jsem mu o svých duchovních zážitcích v Londýně a o tom, že jsem si často myslíval, že mé obrácení bylo pouhým preludem, vzniklým z podvědomého přání oddělit se od osudu židů. Zapřísáhnul mě, abych neničil vzácné ovoce svých duchovních zážitků psychologickou analýzou a abych věřil v pravdivost těchto názorů, které jsou vzdálené primitivním motivacím.

Hovořil o krvácejících ranách viditelné Církve; o božství Kristově, které je kamenem úrazu u Židů. Mluvil zvláštním, náčrtkovitým způsobem, víc v náznacích než ve tvrzeních. Přesto ve všem, co řekl, byla podstata a jasnost.

Ruce měl lehce složené do pěstí a pohyboval prsty, jako by tkal látku svých myšlenek. Hlavu měl pozorně skloněnou; oči se dívaly do dálky. I když bylo v místnosti teplo, měl přes ramena šál, který byl částí oděvu.

Poněvadž jsem mluvil šeptem, naklonil se ke mně a mluvil také šeptem. Kladl mi osobní otázky o mém duchovním životě, ale ani jednou jsem neměl pocit dotěrnosti nebo indiskrece. Člověk získal od prvního okamžiku hluboký dojem zvláštní, příjemné formy osobní jistoty, která prýštila z jeho velké mírnosti a pokory.

Zatím co jsme tak seděli v setmělém salónu a hovořili tiše o shehina a o božství Kristově, uvědomil jsem si jedinečnost situace. Už nehrály roli náhodné okolnosti sociálního původu a národnosti, a tak se stalo, že podivní sousedé přistrčili hlavy k sobě.

Okamžiky nejvyšší intenzity unikají času. Mohl jsem být právě tak bezmocným katechumenem, který si šeptá v katakombách s apoštolem.

K ZAMYŠLENÍ

» Velmi mnoho lidí považuje církev jen za obrovský úřad, který má za úkol připomínat jim, že Bůh existuje – a dál o tomto » úředním aparátu « neuvažují. Nevědí, co je církev. Církev je právě tak hluboké tajemství, jako bytí člověka a proto nazval II. vatik. koncil první kapitolu věroučné konstituce Lumen Gentium » Tajemství Církve «.

Jakub MARITAIN

Své dotazy a připomínky pište na adresu:

VELEHRAD, Postfach 592, CH-8026 Zürich